

MOKAUSI IR TOBULĖJU

Lietuvių kalbos užduotys
pagrindinės mokyklos VIII klasei

1 dalis

Parengė Elena Degutienė

Wydanie pierwsze

Puńsk 2018
Wydawnictwo „Aušra” Sp. z o.o.
www.punskas.pl

MOKAUSI IR TOBULĖJU. Lietuvių kalbos užduotys pagrindinės mokyklos VIII klasei, 1 dalis
Ćwiczenia z języka litewskiego dla kl. VIII szkoły podstawowej, cz. 1

Opracowanie
Helena Degutis

Projekt okładki i zdjęcia
Sygit Birgiel

Redaktor
Nijola Birgiel

Redaktor techniczny
Sygit Birgiel

Korekta
Biruta Ołów

Dauguma tekstų adaptuoti

Książka jest finansowana przez Ministerstwo Edukacji Narodowej

© Wydawnictwo „Aušra” Sp. z o.o.
Puńsk 2018

ISBN 978-83-65342-70-6

Wydawnictwo „Aušra” Sp. z o.o.
ul. A. Mickiewicza 23, 16-515 Puńsk
Arkuszy drukarskich 5. Wydanie I
Skład, łamanie, druk i oprawa: Wydawnictwo „Aušra”
www.punkas.pl

Mieli mokiniai,

į Jūsų rankas atiduodame dar vieną papildomų užduočių sąsiuvinį „Mokausi ir tobulėju“. Kartu su leidėjais tikime, kad su malonumu juo naudositės, siekdami tobulinti gimtosios kalbos gebėjimus.

Šiame sąsiuvinyje daugiausia sintaksės pratimų. Gera sintaksė, kaip žinia, padeda ne tik suvokti, bet ir kurti tekstą. Sintaksė labai glaudžiai susijusi su skyryba. Dažnai skyrybos klaidų padarome dėl to, kad negebame nustatyti ryšių tarp žodžių, žodžių junginių, sakinių ribų. Norėdami išvengti klaidų, privalome pažinti svarbiausias lietuvių kalbos skyrybos taisykles.

Galbūt kai kurie pratimai Jums atrodys sunkoki. Bet jeigu viskas būtų tik lengva ir paprasta, būtų neįdomu ir nuobodu. Be to, atlikę sudėtingesnę darbą pajusite didesnę pasitenkinimą. Sėkmės Jums!

Sudarytoja

I. VIENTISINIO SAKINIO KARTOJIMAS

- 1 Raskite vientisinius sakinius ir pabraukite jų gramatinius centrus, t. y. veiksnius ir tarinius.

Antys išgirdo ir visu būriu ėmė plaukti medinės antelės link. Priešaky skubėjo didelis ir stiprus antinas. Išrietęs žvilgantį raumeningą kaklą, jis yrėsi iš visų jėgų. Pokštelėjo šūvis, iš antino kaklo čiurkštelėjo kraujo srovė, ir vienas karštas raudonas lašas užtiško ant medinės antelės. Ir ūmai medinukė pajuto, kaip šyla visas jos kūnas, išgirdo, kaip plaka jos širdis ir šiurena plunksnos. Nustebusi ji sumirksėjo oranžinėmis akimis ir garsiai sukrykštė. – Aš gyva! – šaukė ji, iškeldama sparnus. – Tuoju pakilsiu į žydraį dangų, tuoju skrisiu su ančių pulkais! Aš gyva, gyva, gyva!

Pagal V. Žilinskaitę

- 2 Pabraukite pažyminius ir viršuje parašykite, į kokius klausimus jie atsako.

Ar žinote apie stebuklingus pasakų medžius? Apie aukso obelėlę su auksiniais obuoliais ir vyno šaltinėį po ja, apie stebuklingą sodą, kurio medžiai skamba ir kuriame kalbantis paukštis tupi? Pasaulio vidury ant aukšto kalno auga didelis puikus medis. Jo šakos dangų remia. Po juo galėtų sutilpti visi, kas pasaulyje gyvena. Nupieškite ir jūs pasaulio medį:

prie šaknų – vandens ir požemio gyventojus, prie kamieno – žemės gyventojus, o šakose – paukščius ir dangaus šviesulius.

Pagal A. Bareikytę

- 3 Įrašykite išplėstinius dalyvinius arba būdvardinius pažyminius. Padėkite reikiamus skyrybos ženklus.

1. Klasės draugus sutikome autobusų stotyje. 2. medžiai jau buvo be lapų. 3. Prie lango stovi stalas 4. Kartą pro mūsų namus praėjo moteris 5. Mokiniai ėmė žygiuoti miško taku. 6. Per nakties dangų bėgo debesys 7. Vyrai tylėjo.

- 4 Pabraukite papildinius.

Saulė išdžiovino, išdegino kelmynus, karvės išėdė visas progymėles*, avys ir ožkos nuskabė kiekvieną žalesnę lapelį. Liko tik paparčiai, viksvos ir apgraužti stagarai. Ganyti pasidarė sunkiau – užsižiopsojai, karvių jau nebėr. Jau ir nudrožė geresnės ganiavos ieškoti. O miške, kur neužaina gyvuliai, dabar pilna žemuogių, mėlynių. Greitai pradės raudonuoti avietės, ims dygti baravykai. Vasara atrišo pilnutėlį savo dovanų maišelį. Papučia vėjas iš vakarų – gardžiai pakvimpa obuoliais, pučia iš rytų – kvepia džiūstantis šienas, iš pietų vos juntamai dvelkia jau bręstančiais rugiais. O šiaurės vėjus nuo mūsų užstoja sakais ir samanom kvepiantis Trinkutis.

K. Saja

* Progymėlė – nedidelė miško aikštelė.

5 Parinkite sakiniams taisyklingus žodžius ar žodžių junginius.

1. Bendraklasiai priėjo (bendrą nuomonę / bendros nuomonės / prie bendros nuomonės), kad reikia organizuoti išvyką prie jūros.
2. Dokumento nuorašas atitinka (originalui / originalą).
3. Daugiausia dėmesio šįmet kreipėme (pažangumui / į pažangumą).
4. (Šią valandą / Šiai valandai / Iki šios valandos) rinkimų rezultatai dar nepatiksinti.
5. Prezidentė išvyko (oficialiam vizitui / oficialaus vizito / su oficialiu vizitu) į Vokietiją.
6. (Šiuos užrašus / Šių užrašų) nevadinčiau dienoraščiu.

6 Pabraukite aplinkybes ir pažymėkite jų rūšį.

Mes tylėjome. Namuose buvo labai tylu, tik už pravertų durų lėtai tikėjo senas sieninis laikrodis. Kambaryje buvo tamsu. Stalinė lempa jaukiai skleidė ramų šviesos ratą ant mano knygų ir popierių. Nuo įkaitusios krosnies plūdo migdanti šiluma. Tiktai lauke buvo neramu, šėlo vėtra, ir gatvėje už lango siūbavo aukšta eglė. Kartais juodos skarmaluotos jos šakos prisiliesdavo prie stiklo, mosuodavo kažką nesuprantama. Bet greitai vėl atsitraukdavo ir pasinerdavo tamsoje, kur vos įžiūrimos, nušviestos iš apačios lempų, lingavo medžių viršūnės. Kai vėtra atslūgdavo, aiškiai pasigirdavo grėsmingas, artimas jūros ūžesys, tarsi ji putotų už lango.

Pagal R. Kašauską

7 Nurodykite, kurie paryškintieji dalyviniai, pusdalyviniai ir padalyviniai žodžių junginiai yra išplėstinės dalyvinės, pusdalyvinės ir padalyvinės aplinkybės. Išplėstines aplinkybes pabraukite.

1. **Mažas būdamas**, aš labai norėjau būti didelis. (Just. M.)
2. Žmonės, **užvertę galvas**, valandėlę stebi paukščius. (V. D.)
3. Jis pirmą kartą žygiavo **grojant orkestrui**. (J. A.)
4. Telkšo didelis, **užaugęs ajerais tvenkinys**. (R. K.)
5. Žengiamo keletą

žingsnių į šalį ir sustojame prie juosvo akmens, **gulinčio po medžiu.** (V. D.) 6. **Išgirdęs tokias kalbas,** vilkas pasileido į mišką. (P. C.) 7. Tinginys ir **nosį krapštydamas** pirštą nusilaužia. (tts.) 8. **Pasvirus saulei vakarop** mudu su dėde Vincu išsirengiame į girią. (R. B.) 9. Aš tau duočiau švilpynę, **iš karklo nusuktą.** (A. Vč.) 10. Įlipti jiems buvo leidžiama **tik ratams dardant į pakalnę.** (K. S.)

- 8 Sutartiniais ženklais pabraukite pagrindines ir antrines sakinio dalis.

Aušo gegužės rytas, gražus, saulėtas. Vyturys, pakibęs žydrynėje, žvalgėsi žemyn į rasos deimantėlius, dosnia ranka pažertus ant žolės, ant medžių ir krūmų. Ką tik išginta banda pešė jauną, sodrią žolytę. Tolumoje, miško pakraštyje, sukukavo gegutė. Sukukavo ir nusikvatojo. Ten, ganykloje, kur upelis ties didžiuliais gluosniais daro vingį, sududavo dudutis.

Pagal J. Soką

- 9 Įrašykite praleistas raides ir padėkite trūkstantus skyrybos ženklus. Du paskutinius sakinius išnagrinėkite sintaksiškai.

1. Kvep__ visais žiedais prasivėr__sios alyvos. 2. Skub__is ryžtingais bet lengvais žin__sniais priėjo teta. 3. Vienint__lė mano vilt__s šitas vaikas. 4. Automobilis pas__ko į didž__us__sodybą pasislėpus__po plač__šak__is medž__is. 5. Jis buvo mat__s ją pamar__bežiūrinč__į valtį arba vakar__palengva grį__tanč__iš kopų. 6. Viliojo čia ir sodai lū__tant__vais__ais au__štomis tvoromis aptvert__. 7. Teta__lžė kaip gerai išauklėtas žmogus dovanas mot__nos ak__vaizdoje išg__rdavo. 8. Atėjo ru__sėjis sausas vaiskus. 9. Nemuno t__kmė tiek kartų a__dainuota Maironio lyrikoj__čia tampa istorin__ir filosofin__apm__stymų ob__ektu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 10** Pabraukite vienasarūšes sakinio dalis, padėkite trūkstantus skyrybos ženklus.

1. Ant stalų buvo padėta ir keptos mėsos ir keptos žuvies pirktos ir pačių spausto sūrio. 2. Brangiai apmokėjo didžiai atkeršijo Dainavos raiteliai už skaisčių Meilužės veidelį. 3. Priešais kitoj aikštės pusėj tekėjo mėnuo. 4. Aplink sienas stovėjo juodos stiklais blizgančios spintos ir lentynos prikrautos storų knygų. 5. Po Kalėdų prasidėjo naujas parapijos darbas kalėdojimas. 6. Viską stogus durų staktas ir medžius ūmai aptraukė šerkšnas. 7. Nuverstojo karaliaus sūnus dabar jau gražus jaunuolis. 8. Buvo jų visokių aukštų valdininkų kariškių biznierių ir mokslo žmonių jaunų ir apysenių... 9. Patraukė jisai per dobilienas ir pasiekęs upelį sustojo ir kratė galvą didžiai stebėdamasis ir vienas sau murmėdamas.

- 11** Įrašykite tekste tinkančius įterpinius, išspraudus, kreipinius (*ko gero, deja, teisybę sakant, sakoma, mano nuomone, mielieji, tėvynaini*) ir padėkite skyrybos ženklus.

..... tik per kitus, per tėvynę žmogus gali surasti, pajusti būties prasmę. Žmogus yra tėvynėje, o tėvynė yra jame, – taip lietuvius mokė jos išminčiai. <...> Laisvas žmogus laisvoje Tėvynėje – tai vienas iš žmogaus socialinių idealų kaip ir visi

idealai sunkiai pasiekiamas. <...> mylėdamas savo tėvynę turi išlaikyti pagarbą kitų tėvynei, kalbai, papročiams. Tėvynė neuždaro žmogaus atvirkščiai – tarsi atveria jį pasauliui. Pasaulio erdvė dažnai net padeda suvokti savo tėvynę. Bet į pasaulį žmogus išeina kaip savo tautos ir savo tėvynės žmogus. <...>

Dėl ko žmogui gyventi, jeigu jis nebeturi tėvynės, to didžiojo savo gyvenimo prasmės mato? labai lengva jį prarasti žengus neteisingą žingsnį, pasakius neteisingą žodį. žmogaus gyvenimas nėra ir negali būti lengvas. Prasmė yra sunki net savo lengvumu. Ir tėvynė suteikianti žmogui didžiausią prasmę jo gyvenimą sunkina. Bet ir medį „pririša” jo šaknys.

V. Daujotytė

II. SUDĖTINIS SAKINYS. SUDĖTINIAI SUJUNGIAMIEJI SAKINIAI

- 1 Pabraukite gramatinius sakinių centrus, pažymėkite sakinių rūšį: vienisinis – vient., sudėtinis – sudėt.

1. Vėjas buvo nurimęs visiškai, net jūros nebebuvo girdėti. (A. R.) 2. Gotika – svajingos, linkusios į fantaziją ir mistiką Šiaurės kūdikis. (A. R.) 3. Geras šuo ant vėjo neloja. (tts.) 4. Tarp debesų nardo mėnulis, pro žilvičių šakas spindi upė. (B. Rdz.) 5. Arba tu, broli, liaukis, arba aš einu šalin. (V. K.) 6. Tame mieste, kur karalius gyveno, niekad os saulė nešviesdavo, nes ją turėjo užstojusi laumė ragana. (tts.) 7. Audra jūroje nurimo, ir parke stojo keista, neįprasta tylą. (R. L.) 8. Ten, kur miškas baigėsi, tundra buvo labai klampi – kojos skendo minkštose baltose samanose. (T. I.)

- 2 Raskite sudėtinius sakinius. Pabraukite juos.

Petkūnų sodžiaus gale gyveno valstietis Stašenis. Jis turėjo tris dukteris, ir visos trys buvo gražuolės ir dainininkės. Bet Stašenis buvo neturtingas, tad ir visos trys dukterys mergavo, nors vyresniajai, Anei, ėjo jau trisdešimt meteliai. Šventvakariais pas

4 Sudėtinius sakinius suskaidykite į vientisinius.

1. Buvau po ligos, ir mama labai nenorom išleido mane į kiemą. 2. Atmena Joniukas, kad atėjo tada keletas moterų ir dėdė Jokūbas tėvelio išleistų. 3. Vėsus miško šešėlis krito ant kūdros, virš jos kilo tirštas rūkas. 4. Aušo tylūs rasoti šienapjūtės rytai, o aš sukau dalgį lankoje apsivilkęs baltutėlės drobės marškinius... 5. Sunkiai benuvažiuosime į Šiaulius: plentas bus jau plikas. 6. Jis mano, kad tas paukštelis su pažeistu sparnu buvęs žvirblis. 7. Ankšta jo pirkelė, bet gardi duonelė. 8. Saulė žeme ridinėjo, mėlynas dangaus skliautas skambėjo nuo vyturių džiaugsmo.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 Nurašykite sudėtinius sakinius ir pabraukite jų dėmenų gramatinius centrus.

Po pietų Neimantas ilgai vaikščiojo pajūriu. Liūdnei atrodė uraganos nusiaubtos kopos, bet žmonės norėjo išgelbėti nors jų likučius:

darbininkai kalė į smėlį kuoliukus ir pynė iš žagarų tvoreles, kad įsisiautėjęs vėjas neneštų smėlio toliau. Didokas vyrų būrys plušėjo prie atstatomo jūros tilto. Po audrų, žemės drebėjimų, gaisrų žmogus visada viską pradeda iš naujo, negalėdamas susitaikyti su pralaimėjimu, ir valia, begalinis ryžtas turbūt yra tas nuostabusis Feniksas. Kol žmogus nepasiduoda, tol jis gyvas ir didis.

R. Lankauskas

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6 Perrašykite tekstą sudėtiniais sakiniais.

1. 1708 m. Šiaurės karo metu Švedijos kariuomenė okupavo Vilnių. 2. Švedai smurtavo ir plėšikavo mieste. 3. Vienas įžūlus karys įsiveržė į Aušros Vartų koplyčią. 4. Jis norėjo pavogti Švč. Mergelės Marijos paveikslą. 5. Paveikslas buvo papuoštas auksuotu ir brangiais akmenimis kaišytu sidabriniu rūbu. 6. Aplinkui mirgėjo brangūs votai*: perlų virtinėlės, auksiniai ir sidabriniai kryžiai, medaliai, rankos, kojos, akys ir kitos brangios dovanos. 7. Juos už malones buvo paaukoję dėkingi žmonės. 8. Tie turtai sukėlė švedo

- 7 Parinkite iš žodžių sąrašo tinkamus jungtukus ar jungiamuosius žodžius ir įrašykite į tekstą. Kiekvieną jungtuką ar jungiamąjį žodį galite pavartoti tik kartą. Sąraše pateikiama daugiau žodžių, nei reikia įrašyti. Įrašytini jungtukai ir jungiamieji žodžiai: *kai, nei, kurie, jog, nes, kadangi, tačiau, nors, o, kur, dėl to, ir, todėl, kol, tad.*

Kuris gyvūnas turi daugiausia laisvo laiko?

Kuri gyvūnų rūšis turi daugiausia laiko, neieško maisto ir nemiega? Didžiąją gyvenimo dalį gyvūnai ieško maisto, daugiausia laisvo laiko turėtų turėti tie, alkį numalšina lengviausiai. Pirmiausia atkrita visi žolėdžiai gyvūnai – kadangi augalinis maistas turi daug mažiau energijos ir proteinų mėsa, žolėdžiams pasisotinti reikia didelio kiekio ir daug laiko. Iš mėsėdžių sąrašo galima būtų išbraukti mažus gyvūnus, jiems reikia daugiau energijos nei dideliems, jų kūno paviršius, palyginti su mase, yra sąlygiškai didelis. Šie gyvūnai netenka daug šilumos, jai palaikyti reikalinga greita medžiagų apykaita. Dideli kačių šeimos gyvūnai, tokie kaip tigras ir liūta, sumedžioję grobį pasisotina ilgam ir gali kelias dienas, kartais ir savaites, nesirūpinti grobiu. dar daugiau galimybių ilsėtis turi didieji mėsėdžiai ropliai. Kadangi šie gyvūnai yra šaltakraujai jiems nereikia palaikyti pastovios kūno temperatūros, energijos, vadinasi, ir maisto medžiagų poreikis yra kur kas mažesnis nei žinduolių. Tokie ropliai kaip krokodilai pasisotinti gali keliems mėnesiams, jie veikiausiai užimtą pirmą vietą tarp gyvūnų, turinčių daugiausia laisvo laiko.

Pagal Iliustruotąjį mokslą

- 8 Pabaikite rašyti sudėtinius bejungtukius sakinius.

1. Baigėsi vasara,
2. Pagalvodavau –
3. Ateina atostogos –
4. Kilo didžiulis gaisras:
5. Rūkyti nesveika:
6. – už durų nebuvo girdėti nė garso.
7. – aušo rytas.
8. Eiti per smėlį buvo sunku:
9. Būčiau buvęs namie,
10. Pati motina sakė –

9 Pakeiskite sudėtinius sakinius vientisiniais.

1. *Nors žvarbo nuo šalčio*, vyras tvirtino, kad jo nuotaika gera.
.....
2. *Jeigu kartą per metus įlįsi į ledinį vandenį*, netapsi sveikesnis.
.....
3. *Jei sirgsiu*, į mokyklą neisiu.
.....
4. *Jeif sergi gripu*, reikia gulėti.
.....
5. *Kai lyja lietus*, oras atvėsta.
.....

6. *Nors ir pabjuro oras, į žygį vis tiekėjome.*

.....

.....

7. *Jeį autobusu važiuoji be bilieto, jautiesi prastai.*

.....

Pavyzdys.

Nors ir sušlapome, tačiau šalta nebuvo. – Ir sušlapus šalta nebuvo. Kad ir šalome, buvome gerai nusiteikę. – Ir šaldami buvome gerai nusiteikę.

10 Raskite ir pažymėkite sudėtinius sujungiamuosius sakinius.

Plačioje laukų apygardoje pakvipo salietra. Nespėjo žaibas perskrostiti oro, nudardėjo griausmas. Ūmai užgriuvo naktis. Iš pradžių reti, stambūs lašai kaptelėjo langan, sienon, vėl liovėsi, ir staiga, lyg būtų debesis plyšę – užėjo tokia pyła, kad vanduo puolė latakais ir beregint išsiliejo upėmis.

– Kur mano galva! Išnešiau išdulkinti patalynę – ir palikau.

Vyras jau norėjo jai atsakyti, bet tuo laiku mirktelėjo akinanti žai-bo ugnis, valandėlę pasirodė pro lietų skaudžiai žali laukai, buvo matyti net kiekvienas daiktas, kiekvienas kuolas, ežiaženklis, ir pridurmu – trenksmas.

P. Cvirka

11 Prikurkite tinkamą sujungiamojo bejungtukio sakinio dėmenį.

1. Draugas, parėjęs iš mokyklos, parnešė džiugią žinią:

..... . 2. Einu per mokyklos kiemą ir žiūriu –

- 3. Iš pradžių inžinierius man paaiškino uždavinį,
4. Gerai pagalvojęs, supratau:
- 5. Norint turiningai ir naudingai praleisti sekmadienį, yra kas veikti, –
6. Tuojau po pamokų grįšiu namo: šį vakarą dar turiu aplankyti savo senelius;
7. Aldona pranešė šiandien būsiant netikėtų svečių; mergaitės puolė tvarkyti kabinetą:
-

12 Pasakykite, kuriuose sakiniuose jungtukai jungia sakinio dėmenis, o kuriuose vienaarūšes sakinio dalis.

1. Juozas ieškos savyje kažkokių akivaizdžių privalumų ir sugebėjimų, **o** jų neradęs pasijus niekam tikęs, nereikalingas. 2. Jo niekas nemyli, **bet** už ką gi jį turėtų mylėti? 3. Jis be paliovos brausis į priekį, **o** Juozas, priešingai, dels, lūkuriuos, trauksis ataturstom telaukdamas, kada ant jo kas užriks. 4. Veidą užlieja saulės spinduliai, **ir** jis prie kaktos pakelia plaštaką. 5. Juoda tamsybė užgulė žemę, **bet** nuo sniego rodėsi baltesnė už dangų. 6. Proga pasitaiko, **bet** nesikartoja. 7. Gatvės žibintų šviesa prigeso **ir** dingo. 8. Tada močiutės ranka pasukdavo raudonai dažytose duryse styrantį raktą, **ir** plūstelėdavo kvapai.

13 Skyrium išrašykite sudėtinius sudedamojo ir priešinamojo sujungimo sakinius.

1. Užvirė lapei širdis ant varnos, ir nusprendė jai nedovanoti.
2. Šaukė ji ilgai, tačiau niekas neatsiliepė. 3. Noreika buvo su-

manęs pasidirbdinti naują noragą, tad abu su broliu Jonu darba-
vosi prie žaizdro ir priekalo. 4. Pavasaris barsto, o ruduo renka.
5. Netrukus prieangyje subildėjo žingsniai, ir kažkas neryžtingai
pasibeldė į duris. 6. Aldutė tylomis žiūrėjo į žaidžiančius vaikus,
bet tie jos nematė.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14 Pabraukite sudėtinius skiriamąjį sujungimo sakinius.

1. Arba tu eisi pas mane trejiems metams bernauti, arba aš tavo
žemę vėl akmenimis ir kelmais nusėsiu. 2. Kepino saulė, ir visi
poilsiautojai buvo arba pajūry, arba miške. 3. Ak, iškelk mane
į saulę ar nutrenki į gelmes! 4. Išjojo berneliai, ir lyg drėgna žemė
juos prarijo. 5. Žmogus užėina čia arba iš džiaugsmo, arba iš siel-
varto. 6. Toli, ten kažkur už girios sugriaudė, ar gal mums tik
pasirodė. 7. Leisk, arba imsiu šaukti!..

15 Išrašykite sudėtinius paremiamojo sujungimo sakinius (jų yra trys) ir pabraukite jungtukus.

1. Greitai dingsta bet kokia baimė, ir mes vėl abu išeiname į vieškelį.
2. Šviesa labai rėžia pelėdų akis, todėl jos dienos metu prisimerkia.
3. Praeina keletas sekundžių, ir vabaliukas vėl sublykčioja.
4. Saulė jau krypo į vakarus, bet prieš akis dar buvo ilga vasaros diena, nuostabiai giedra ir šilta.
5. Atsibosta man stovinėti, taigi atsisėdu ir pradėdu snausti.
6. Mūsų palapinė be jokio langelio, todėl žvakės čia reikia ir dieną, ir naktį.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

16 Vartodami jungtukus *tad*, *todėl*, sudedamojo sujungimo sakinius paverskite sudėtiniais paremiamojo sujungimo sakiniais.

1. Ugnis prislopo, ir trobelėje pasidarė tamsiau.
2. Paskui priartėjo frontas, ir laiško iš jo nebesulaukiau.
3. Žodis dabar duotas ir atgal jo nebesugrąžinsi.
4. Žiema jau persimetė į antrąją pusę, ir diena gerokai pailgėjo.
5. Buvo tuščia, tylu, ir Karolis nediršo žengti nė žingsnio.
6. Oras buvo gražus, ir ekspedicija nutarė su-

stoti prie salos. 7. Buvo pati gegužės pradžia, ir oras buvo sklidinamas gaivaus pavasario ir pempių klyksmo.

Pavyzdys. Ugnis prislopo, todėl trobelėje pasidarė tamsiau.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

17 Papildykite lentelę.

Sujungimo tipas	Jungtukai	Reikšmė	Pavyzdžiai
Sudedamasis			
Priešinamasis			
Skiriamasis			
Paremiamasis			

19 Įrašykite žodžius, kurie su pateiktuoju dėmeniu sudarytų sudėtinį sujungiamąjį sakinį. Kur reikės, padėkite skyrybos ženklus.

1. Saulė jau seniai pakrypo į vakarus ir
2. o Linas liko stovėti vidury kelio.
3. Arba jūs tą paukščiuką patupdykit į lizdą arba
-
4. ir visiems pasidarė neramu.
5. todėl mes nė nebandėme prieštarauti.
6. Audra nerimo visą naktį bet
7. Prasivėrė klasės durys ir
8. taigi aš vėl turėjau grįžti į aikštelę.

20 Įrašykite praleistas raides, kur reikia, padėkite skyrybos ženklus. Pažymėkite sakinių rūšį.

1. Už didelio lango rūškanas dangus ir vėjas dr__sko nuo ąžuolo paskut__nius lapus. (.....) 2. Gal tai nebuvo dinozauras tačiau visi juo g__sdino vaikus. (.....)
-) 3. Prie namų buvo mažas darželis aptvertas gražia tvor__le o už tvoros netoli griov__lio tankioj žolėj išd__go maža ramunė. (.....) 4. Rūpesčių naujoj sodyboj užtek__per akis dviem ir tr__ms žmonėms o Juza taigi vienas. (.....)
-) 5. Niekas kitas neb__tų dr__šęs leistis tais tams__s laiptais bet jis buvo priverstas išmėginti tą kelią. (.....)
-) 6. Juodoj durpingoj keliuko žemėj giliau smego kul__mo-

sios tek_niai ir traktorius riaumojo įsir_žęs kaip penk__vagi
plūgą tem__damas. (.....) 7. Arklys pajut__s
kietesnį gruntą pabandė bė__ti ri__čia bet Juška jį sulaikė. (.....
.....) 8. Autobusų stotelėje sutikau Mortą bet ji
nepaž__no man__s ar nenorėjo pažinti. (.....)

III. SUDĖTINIAI PRIJUNGIAMIEJI SAKINIAI

1 Raskite ir pažymėkite sudėtinius prijungiamuosius sakinius.

1. Krūmuose jie girdėjo lakštingalą suokiant, ir jos giesmės buvo pilni medžiai, kopos ir slėniai. 2. Aš ir dabar negaliu suprasti, ar tai buvo sapnas, ar tikrovė. 3. Kai pradėjo stūgauti rudens vėjai, briedžiukas jau buvo didelis. 4. Dangus buvo apsiniaukęs, todėl nesiryžome leistis į žygį. 5. Akys užsimerkia, ir aš grimztu į šilumą, malonią miego karalystę. 6. Tas laivas, kur plaukia į tolimą kraštą, nebijo nei vėtrų, nei srauto uolynų. 7. Po medžiu laužą susikursiu, kad šilčiau būtų.

2 Raskite ir nurašykite sudėtinius prijungiamuosius sakinius. Pabraukite jų šalutinius dėmenis.

Priklausau prie tų žmonių, kurie dar ėjo paskui arklą, basom kojom jausdami atriektos vagos vėsa, su viltimi žiūrėjo į besikalančius želmenis, laukdami naujo derliaus. Atsimenu, kaip nelengva būdavo išmisti nuo duonos iki duonos, ypač pokario metais, atsimenu motinos rankas, įspaudžiančias kryžiaus ženklą į duonos kepalą, prieš pašauinant jį į krosnį. Atsimenu su niekuo nesulyginamą šviežios duonos kvapą, užplūdusį gryčią, atsimenu paskrudusį pagranduką, kuris visada iškepavo pirmas ir visada atitekdavo vaikams. Teko apkelti nemaža pasaulio, ragauti įvairiausių valgių, tačiau nieko skanesnio už tą vaikystės pagranduką neragavau.

Just. Marcinkevičius

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 3 Nurodykite, į kuriuos klausimus atsako paryškintieji šalutiniai sakiniai. Pabraukite jungtukus ir jungiamuosius žodžius, kuriais jie siejami su pagrindiniu sakiniu.
1. Reikia paminėti, **kad Petras Sabaliūnas labai mylėjo bites.** (J. B.)
 2. Prie namo, **kuriame gyvenu,** susidūriau su sargu. (V. D.)
 3. Bėglys nepajuto, **kaip dar labiau paspartino žingsnį.** (A. P.)
 4. **Kas ieško,** tas randa. (tts.)
 5. **Kai įėjome į mišką,** aš visą laiką dairiausi pakelėse žibučių. (J. Mk.)
 6. Tik pavojų audroje pajunta žmogus, **kad jis gyvena.** (V. K.)
 7. **Kada tik parvažiuoju į tėviškę,** visuomet traukia aplankyti ežerą. (A. P.)
 8. Mes kalbam apie pasakų pasaulio paukštį, **kurio sparnus nukarpė kietos laiko žirklės.** (H. N.)
 9. Tik pasiekę tikslą sužinome, **kad kelias buvo tinkamas.** (P. V.)

- 4 Įrašykite praleistas raides ir jungiamąjį žodį. Šalutinius sakinius pa-
braukite.

1. Sudži__vo žolės ir laukinės gėlės, nakčia padėjom
ant akmens. 2. Per tą laik__, brolis statė namus, Jo-
nelis pasidarė beveik šeimininkas, užvadas kaip reikiant. 3. Mo-
kėsi, nutirpdavo sniegai ir prasikalda-
vo pirmoji žol__lė. 4. Šičia svetimas nieko nebūt__pastebėj__s,
..... buvo tamsu. 5. atsisėdai į mūsų vežimą,
tai ir m__sų giesm__trauk. 6. gaut__gerą derlių, turi
dirvas laiku ir r__pestingai suarti. 7. Mykoliukas nieko nem__stė,
tik žiūrėjo į akeles neatsitraukdamas, pirma ži__rėdavo
į savo erdvę.

- 5 Nurašydami pakeiskite, kur galima, dalyvinius, padalyvinius ir būd-
vardinius žodžių junginius šalutiniais sakiniais.

1. Tėvas suprato vaiką esant gabų mokslui, bet pats buvo bejėgis
jam viską išaiškinti. 2. Vainorius tuoj grįžo ir atsinešė dubenį, pilną
korių. 3. Saulei nusileidus, susirinko vyrai, parpliauskė ir bobos,
purvinos iki juostos. 4. Atėjęs į mokyklą ir neradęs Juozapėlio,
Mikė negali paslėpti savo liūdesio. 5. Norint pasiekti užsibrėž-
tą tikslą, reikia valios ir atkaklumo. 6. Kriviui aukojant dievams
auką, kilo baisi audra su žaibais ir perkūnija. 7. Po krikšto Morta
galėjo laisviau pasikalbėti su riteriais ir vienuoliais, apsigyvenu-
siais pilyje. 8. Po kelių savaičių, ledams išplaukus, upė sugrįžo
į savąją vagą.

.....
.....
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6 Išplėskite, prirašydami šalutinius sakinius.

1. Moksleiviai, netikėtai ir skubiai sukviesti į aktų salę, išgirdo 2. Visi pažįstamieji seniai žinojo ir tylėjo. 3. Sustojau ties kryžkele, išžiūrėjau į rodykles ir suabejojau 4. Vilkas, skuosdamas pakrūmėmis, susitiko lapę ir ėmė meluoti. 5. paežerėje įkūrė kuklią stovyklą ir, pririnkę sausų šakų, užkūrė laužą. 6. aukis batus, griebk slides ir kartu su kitais entuziastais patrauk žiemos keliais. 7. Nusprendė išdidusis gaidys pasiklausyti lakštingalos giesmės ir, nuplasnojęs nuo mėšlo krūvos, nužingsniavo skardžio link. 8. būtinai aplankysiu garsiąją M. K. Čiurlionio paveikslų galeriją.

7 Nurodykite sakinių rūšį pagal sandarą: vientisinis (vient.), sudėtinis prijungiamasis (sudėt. prijung.), sudėtinis sujungiamasis bejungtukis (sudėt. sujung. bejungt.), sudėtinis sujungiamasis jungtukinis (sudėt. sujung. jungtuk.).

1. Vidury kiemo kaip kokia ponja kyšojo perdžiūvusi svirtis. (.....)
2. Spingsulė ant stalo užgeso, bet jos šviesos Baltaragis nepasigedo. (.....)
3. Antanas žiūrėjo į dūmus, kylančius iš kaminų. (.....)
4. Aš žinau, kur auga gražiausia gėlė. (.....)
5. Budreikis – stiprus, lėtas, nešnekus žmogus. (.....)
6. Aš tik dabar supratau, kad teisingai šneki, širdele. (.....)
7. Aš paėmiau iš žvejo irklą, ir mudu nuėjome prie valtės. (.....)
8. Pro langą šmėstelėjo žmogaus šešėlis, sutrinkėsėjo durys, priemenėje pasigirdo energingas kojų trypimas. (.....)
9. Atsikėlė meška valgyti – medaus nebėra. (.....)
10. Briedė laukia didelės blogybės: jai už nugaros aidi varovų balsai. (.....)

8 Su jungtukais ir jungiamaisiais žodžiais *jeigu, kadangi, kai, ir, kad, nes, kuris* parašykite sudėtinius prijungiamuosius sakinius.

1. Švendubrės kaimas. Jo pašonėje yra Raigardo slėnis. Jame stūkso didžiulis akmuo.
2. Norėtume jį apjuosti. Tam prireiktų 22 metrų ilgio virvės.
3. Tai įspūdingas gamtos paminklas. Netrūksta apie jį ir sakmių.
4. Lapė pradeda sakyti pamokslą. Suskaičiuok savo vištas.
5. Žmonės iš pradžių tylėjo. Greitai minia suprato. Įvyks nauja, dar neregėta šios dienos regiono dalis.
6. Liežuvis žmogaus priešas. Jį valdo neišmintingas žmogus.

7. Visi žino. Žmogų apibūdina aplinka, darbas, drabužiai.

8. Jie įsitikino. Pasas tikras. Dingusių dokumentų sąrašė jo nėra.

Pavyzdys. Išmintingas kalba atsargiai. Jis bijo. Jis pasakys. Nereikia. – Išmintingas kalba atsargiai, nes bijo, kad pasakys, ko nereikia.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 9 Raskite šalutinius veiksnio sakinius. Nurodykite jungtukus ir jungiamuosius žodžius, kuriais jie siejami su pagrindiniu sakiniu.

1. Kas tau sakė, kad šis baltas žiedas nenuvysiąs? 2. Senelio žodžiai, kad reikia sūnų mokyti, giliai įstrigo į motinos širdį. 3. Jums turėjo būti žinoma, kad ilgoji pertrauka trunka 20 minučių. 4. Galėjo būti pats vidurnaktis, kai karalius išvydo žiburėlį pro šakas spingsint. 5. Buvo matyti, kaip kyla dūmai. 6. Netoli karaliaus dvaro gyveno prastas žmogelis, kuris turėjo tris sūnus. 7. Širdis jauste jautė, kad vargu bus kas gera iš to sumanymo. 8. Nežinia, kas ateis. 9. Kas svetimų kraštų ieško, visuomet savųjų nebetenka.

10 Įrašykite tinkamus šalutinius veiksnio sakinius ir padėkite trūkstamus skyrybos ženklus.

1. Virginijai buvo aišku

2.

tas gali daug ką papasakoti.

3. Buvo girdėti

4. Man nepatinka

5. Ne veltui sakoma

6. Tik dabar ima aiškėti

7. tas dažniausiai vėluoja.

11 Padėkite trūkstamus skyrybos ženklus ir pabraukite šalutinius veiksnio sakinius.

1. Kas visus vagimis laiko, tas patsai vagia. 2. Kas ars nepavargs.

3. Atsitikdavo kad ištisą dieną pliaupdavo lietus. 4. Paskui buvo manyta kad Grenlandija esanti ne sala bet didžiulio šiaurės žemyno pusiasalis. 5. Matyt laiku nebuvo išsiaiškinta kodėl ežere ėmė

nykti žuvys. 6. Argi tau neaišku kunigaikšti kam Ordinas kasmet po du po tris kartus žygiuoja į Lietuvą degina kaimus žudo žmones grobia turta?

12 Sudarykite sakinius.

1. Gabija, nepatikti, kad, ji, namai, dainuoti.

.....

2. Pro, praviros, durys, būti, matyti, kaip, į, kiemas, įvažiuoti, kelios, mašina.

..... 3. Girdėti, kad, kažkas,

dengti, stalas, šnibždėtis.

..... 4. Teisybė,

kad, Karolina, jis, mylėti, visa, širdis.

.....

5. Atrodyti, kad, aš, ji, būti, kažkur, matyti.

.....

Pavyzdys. Aš, pasirodyti, kad, ji, šypsotis. – Man pasirodė, kad ji šypsosi.

13 Įrašykite šalutinius tarinio sakinius ir padėkite trūkstantus skyrybos ženklus.

1. Kviečių derlius buvo toks

.....

2.
toks ir artojas.

3. Oras buvo toks šaltas

.....

4. Pasiūlymas buvo toks netikėtas
-
5. Skardis buvo toks status
-
6. Vietovė buvo tokia kalvota
-
7. O buvo tokia giedra
-
8. toks ir vakaras.

14 Pabraukite šalutinius tarinio sakinius ir padėkite trūkstantus skyrybos ženklus. Nurodykite jungtukus ir jungiamuosius žodžius, kuriais jie siejami su pagrindiniu sakiniu.

1. Šieno kvapas buvo toks stiprus kad net svaigino. 2. Giria buvo tokia didelė jog negalėjai matyti nei jos krašto, nei galo. 3. Dienos buvo tokios gražios kokių ankstyvą pavasarį ne visada būna. 4. Vanduo toks šaltas kad iš pradžių net kvapą užima. 5. Koks būdavau aš toks būdavo pasaulis aplink mane. 6. Derlius buvo toks jog ir sudoroti jį nebuvo lengva. 7. Kokia pradžia tokia ir pabaiga. 8. Gyvenimo prasmė yra tokia kokią mes patys jam suteikiame.

15 Tinkamai sužymėkite sakinių dėmenis.

1. Išvyka buvo tokia šauni, kad net uogas galėjai rinkti kaip dieną.
2. Durys buvo tokios žemos, jog negalėjai juo atsidžiaugti.
3. Pasiūlymas buvo toks netikėtas, kad plėšė kepurę nuo galvos.

4. Vanduo buvo toks šaltas, jog ilgai ją prisiminsime.
5. Naktis buvo tokia šviesi, jog lengvieji automobiliai vos prasilenkdavo.
6. Gatvelė buvo tokia siaura, jog pro jas reikėjo eiti pasilenkus.
7. Vėjas buvo toks stiprus, kad gali giliausioje vietoje skaičiuoti dugno akmenėlius.
8. Vanduo buvo toks skaidrus, kad gėlė sąnarius.
9. Balsas buvo toks piktas, kad aš tik išsižiojau.
10. Pavasaris buvo toks gražus, kad Živilė net sudrebėjo.

16 Įrašykite praleistas raides ir padėkite trūkstamus skyrybos ženklus. PaBRAUKITE šalutinius papildinio sakinius.

1. Nesunku buvo suvokti miško sargui kad netoli raisto gali būti pl__šrūnų gū__ta. 2. Šlapias purvinas žmogelis nukl__do į tolimus kaimus ir ten klausinėjo ar nematė jo balto žirgo. 3. Jis žino kokiam pavojingam žygiui ry__tasi. 4. Jaunieji nepaj__to kaip juos apėmė noras palenkt__niauti. 5. Žinojau kad ten sut__ksiu visus savo draugus paž__stamus. 6. Aš manau kad dar bus galima papildomą praš__mą įteikti su dingusi__ daiktų s__rašu.

17 Įrašykite šalutinius papildinio sakinius ir padėkite reikiamus skyrybos ženklus.

1. Visi suprato
2. Mindaugai, nepamiršk

19 Tinkamai sujunkite rodyklėmis sakinių dėmenis.

1. Aušra laukė,	kas darosi arenoje.
2. Jis visiškai negirdi,	kad patsai esi labai nekantrus.
3. Matau,	to ir kitam nelinkėk.
4. Dabar jau galima žiūrėti,	kas aplinkui darosi.
5. Tėvas stebėjosi,	ar negirdėti sugrįžtančiųjų
žingsnių.
6. Ko sau nenori,	kad sūnus taip greitai grįžo.

20 Pavartokite tinkamus jungiamuosius žodžius: *tą, kas, ką, kada, kiek, jog, kur, kaip, kad*.

1. Vyrai nesuprato, jiems atsitiko.
2. Pasakyk, broleli, parvažiوسي.
3. Žmonės ilgai nežinojo, šie grybai auga ratu.
4. Visi spėliojom, tas vaikas galėjo pasislėpti.
5. Džiaugiuosi, man patikėjo tokią svarbią užduotį.
6. Jie atvažiavo pasižiūrėti, mes gerai dirbame.
7. Girdėjai, vakar kalbėjo klasės auklėtoja?
8. Kas pas mus užsuks, pavaišinsim.
9. Rūta pašnibždom skaičiavo, uždirbs.

21 Raiškiai perskaitykite eilėrašį. Raskite šalutinius pažyminio sakinius.

Visą laiką

Visą laiką ieškau vieno taško,

Iš kurio išeina visos tiesės.

Visą laiką ieškau vieno lašo,

Iš kurio išbėga visos upės.

Visą laiką ieškau vieno uosto,
 Iš kurio visi laivai išplaukia.
 Visą laiką ieškau vieno žodžio...
 Nors žinau, kad niekadęs nerasiu.

Just. Marcinkevičius

22 Šalutinius pažyminio sakinius pabraukite, išplėstinius dalyvinius ir būdvardinius pažyminius – pavingiuokite. Padėkite trūkstamus skyrybos ženklus.

1. Aplink šviesius langus rinkosi ūkanos panašios į dideles ir skystas pūsles. 2. Pro vyrą sėdintį ant dėžės jis praėjo nepasakęs nė žodžio. 3. Laivu kuriuo jis atplaukė per daug kas nesidomėjo. 4. Reginys kurį matėme pro vagono langą nelabai mus viliojo. 5. Ar negalėčiau būti aš tas balsas kurio tu laukei girioj pasiklydęs? 6. Užgeso židiny sildęs jo rankas ir kojas speiguotais vakarais.

23 Pabraukite šalutinius pažyminio sakinius ir padėkite trūkstamus skyrybos ženklus.

1. Nedrebėk. Tu sušilk nuo žarijų kurios dega širdies židiny. 2. Yra Dainavos šaly nedidelis kaimelis apie kurį nedaug kas yra girdėjęs. 3. Vėjas dar stiprus tačiau jūra kuri kelias dienas atgrasiai bangavo jau rimsta. 4. Juk menkas malonumas joti ant arklio kurio nesugebi pažaboti.

24 Raskite išplėstinius dalyvinius pažyminius, einančius po pažymimojo žodžio, ir pakeiskite juos šalutiniais pažyminio sakiniais.

1. Šviesa krito pro langiuką, iškaltą uolų iš viršaus. 2. Aplinkiniai gyventojai Milžinų slėniu vadino plačią lygumą, išsidriekusią tarp žalių piliakalnių. 3. Privažiavome tiltą, jungiantį Nemuno krantus. 4. Labai jau knietėjo pamatyti iš arti žmogų, mokantį su-

dėti eilėraščius. 5. Pasirodė miestelis, kalnų ir miškelių apsuptas.
6. Kieme sušneko moterys, grįžtančios iš parduotuvės.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

25 Raskite šalutinius pažyminio sakinius ir paverskite juos išplėstiniais dalyviniais pažyminiais, einančiais po pažymimojo žodžio.

1. Ašėjau gatve, kuri vedė į Vingio parką. 2. Šulinio svirtis panašėjo į iškeltą ranką, kuri kažkam rodė kelią. 3. Miestas, kuris pradžioje atrodė visai tuščias, pamažu keitėsi. 4. Tyla, kuri ką tik taip džiugino mane, netrukus pasirodė grėsminga ir baugi. 5. Jis prisiminė liūtį, kuri truko tris dienas. 6. Žmonių, kurie norėjo su juo susitikti, buvo labai daug. 7. Laikraštyje pasirodė skelbimas, kuris kvietė jaunimą važiuoti į Suomiją.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 26 Sugalvokite sudėtinių prijungiamųjų sakinių, kuriuose šalutiniais pažyminio sakiniiais eitų žodžių grupės *kuris mus treniravo; kurioje aš mokiausi; kuriems reikėjo pailsėti; į kurį kreipėsi vaikai*.

.....

.....

.....

.....

.....

- 27 Įrašykite praleistas raides ir, kur reikia, padėkite skyrybos ženklus.

1. Užtrauksim naują giesmę bro^l__i kurią jaunimas tesupras!
 2. Klampodamas po raistą užėini tokių vietų kur rodos toliau nė žin__snio nebenužen__si. 3. Ledonešiai pavasario potv__niai atskleisdavo ir nemaža paslapčių apie kurias mes vaikai sužinodavome iš sen__lių pasakojimų. 4. Monika pradėjo šaukti vaiką kuris dainavo gan__kloje skambiu balsu ir rodos negirdėjo mot__nos.
 5. Brovėmės per dulsvą prieblandą kuri išsigandusi artėjančios dienos spaudėsi prie žemės l__ndo į eglį pašakes ir pakr__mes.
 6. Istorija kurią čia išgirsi mano vaike b__s apie vieną agurką pravardžiuoj__mą Verksniu. 7. Iš jo lūpų sruveno nuostabiai vingri išmoninga melodija kurios nė labiausiai įg__dusi ausis nebūtų atsk__rusi nuo lakštingalos.

- 28 Pabraukite šalutinius laiko aplinkybės sakinius ir padėkite trūkstamus skyrybos ženklus.

1. Kai Saulius išlipo iš mašinos vyrai jau buvo sukilę. 2. Marytė sustoja ir žiūri į saulę tol kol ji pamažu išnyra iš miško ir pasilieja akinančiu gaisru. 3. Kiekvieną kartą kai aplankau senąjį upių

tėvužį Nemuną suvirpa širdis krūtinę užlieja džiaugsmo banga. 4. Kaip gera eiti į mokyklą kai yra daug laiko. 5. Saulė jau buvo pasislėpusi už miškų kai mes pasiekėme tikslą. 6. Kai bėda žmogus proto įgauna. 7. Kai visi išėjo į gatvę, tėvas dar kartą atsisuko, pažiūrėjo į namus.

29 Raskite šalutinius laiko aplinkybės sakinius ir pakeiskite juos išplėstinėmis dalyvinėmis, pusdalyvinėmis arba padalyvinėmis aplinkybėmis.

1. Kai ateina pavasaris, į mokyklą važiuoju dviračiu. 2. Kai einu grybauti, visada pasiimu kompasą. 3. Kada senis baigė kopinėti bites, mes pasisveikinome, ir aš pasakiau, ko atėjęs. 4. Kai atvažiavo Petras, mano vaikai pirmą kartą pamatė savo dėdę. 5. Kai tėvas važiuoja, visą kelią dairosi. 6. Kol valgėme vakarienę, suteemo. 7. Kai skubi, važiuoti nesaugu, netgi pavojinga.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

30 Sugalvokite sakinių pagal šias schemas:

1. Kai ~~~~~, ——— .
2. Kada ~~~~~, ——— .
3. ———, kai ~~~~~, ——— .

4. Vos tik ~~~~~, ———.

5. ———, kai ~~~~~.

6. Kol ~~~~~, tol ———.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

31 Įrašykite praleistas raides ir padėkite trūkstamus skyrybos ženklus.

1. Kai tik seserys išvirdavo valg__ti si__sdavo kvaišę su lauknešėliu į paež__rę pas brolių. 2. Elvikis išdygo tarpdur__je tuo metu kai Kasparas Jonutis k__snį į burną kėlė. 3. Kai tik vakaras sutemo ežiukas vėl nusimetė savo sp__gliuot__jį drab__žį ir virto gražiu jaunikaičiu. 4. Kai arčiau priplaukėm aš pažinau kad čia buvo tas pats laivas kur naktį praplaukė mums pro šalį ir padarė tiek išga__čio mūsų kapitonui. 5. Kai privaž__vau Šventosios tiltą ant skardžio dar plev__no rausva g__stanti šviesa.

32 Pažymėkite sudėtinius prijungiamuosius sakinius, turinčius šalutinį vietos aplinkybės sakinį.

1. Ten, kur Nevėžis įteka į Nemuną, iš tolo raudonuoja Raudondvario pilies rūmai. 2. Už lango, netoliese, trenkė muzika. 3. Ten, kur visi keliai subėgdavo susitikdavo, stovėjo aukštas laibas akmuo. 4. Tik toli, Šventosios pakraščiuose, rėkavo žąsys, raudėjo piemenų rageliai. 5. Atneškite knygą, kuri guli ant stalo.

6. Niekas nežinojo, kur dingo Margis. 7. Kur tik akį mesi arba ausį atkreipsi, visur gali pasidžiaugti. 8. Vienoje gatvėje, kuria teko eiti, augo daug obelių ir vyšnių. 9. Ir pasileidau tučtuojau ton pusėn, kur dainavo kareivių būrys.

10. Ten, kur Nemunas banguoja

Tarp kalnų, lankų,

Broliai vargdieniai dejuoja

Nuo senų laikų.

Maironis

- 33** Įrašykite šalutinius vietos aplinkybės sakinius ir padėkite trūkstamus skyrybos ženklus.

1. Ten
 aš tavęs lauksiu. 2.
 visur rasi gerų draugų. 3. Ten
 statomas moky-
 klos stadionas. 4.
 ten želia vešli žolė. 5. Ten kur
 niekada nebu-
 vau. 6. ten
 plunksna krenta. 7. Ten
 stovi pilis.

- 34** Pabraukite šalutinius vietos aplinkybės sakinius ir padėkite trūkstamus skyrybos ženklus.

1. Kur tik pažvelgdavai šviesdavo jaukios mėlynos ugnelės.
 2. Samanos auga ten kur daugiau drėgmės. 3. Kur šeiminkė ilgai miega ten kiaulės visuomet žviegia. 4. Visur kur žvelgi dangų re-

36 Nurodykite, kurie paryškintieji dėmenys yra šalutiniai būdo aplinkybės ir kurie šalutiniai kiekybės aplinkybės sakiniai.

1. **Kiek darbo**, tiek ir naudos. 2. Šikšnosparnis taip persigando, **jog baimė jam kojas ir sparnus pakirto**. 3. Metus ar dvejus ją mokė ir tiek išmokė, **kad jau galėjo susikalbėti**. 4. **Juo katinas senyn**, juo nagai aštryn. 5. Saulė taip kepino, **kad ir pavėsyje buvo galima uždusti**. 6. Obuolių priskynė tiek, **kad nebebuvo kur jų dėti**. 7. Berniukas taip išsigando, **kad net ausys ėmė kaisiti**. 8. **Kiek aprėpia Jurgio akis**, driekiasi plačios, tiesios vagos.

37 Kur reikia, padėkite skyrybos ženklus (dviejuose sakiniuose jų nereikia).

1. Dideli sproginiai taip drioksejo kad net širdis sudrebėdavo. 2. Kaip aš liepsiu taip ir bus. 3. Šių dienų moksleiviai keliauja daugiau negu jų tėvai savo vaikystės ir jaunystės metais. 4. Juo ilgiau žiūrėsi tuo mažiau turėsi. 5. Kaip pabalnosi taip ir išjosi. 6. Dunda griaustinis tarsį padangėje kas akmeniniu grindiniu važiuotų. 7. Širdy kaip šile šiluma po sąmonės samanom slepiasi.

38 Įrašykite šalutinius būdo ir kiekybės aplinkybių sakinius. Padėkite trūkstamus skyrybos ženklus.

1. Žmonių privažiavo tiek daug
 2. Visi taip skubėjo
 3.
 juo daugiau medžių. 4. Ne visada taip sekasi
 5.
 taip atsiliepė. 6. Ginčijomės taip tarsį
 7. Gyvenime ne viskas taip susiklosto

39 Pabraukite sudėtinius prijungiamuosius sakinius su šalutiniais priežasties aplinkybės sakiniais. Nurodykite kitų šalutinių sakinių rūšį.

1. Apie žūklę net negalvojau, nes tokią kaitrią dieną nėra ko tikėtis pagauti žuvį. 2. Jus šildo tas pats židinys, kuris mane mažą šildė. 3. Tavęs nelankiau, nes sirgau. 4. Kai išaušo ketvirtas rytas, giliai marių dugne jie pamatė kažką žibant. 5. Nelaukęs tokio atsakymo, Adomas pagalvojo, kad tėvas juokauja. 6. Kadangi buvome labai sušilę, pajutome didelį norą išsimaudyti. 7. Kai muzikantas baigė griežti, prie jo kojų patiesė du maišus. 8. Savo gražumu nesigirk, nes tavo snapas per daug kumpas. 9. Kadangi buvau seniūnas, turėjau ką nors nuspręsti.

40 Įrašykite šalutinius priežasties aplinkybės sakinius ir padėkite trūksta-
mus skyrybos ženklus.

1. Mokytoja pagyrė Saulių
 2.
 uždegėme šviesą. 3. Visi labai džiaugėsi
 4. Uždegėme žibu-
 rį
 5. jie buvo aukš-
 tesni už visus girios medžius. 6. Grįžau dėl to
 7.
 lengvai pasiekėme viešbutį.

41 Iš dviejų vientisinių sakinių sudarykite sudėtinį prijungiamąjį sakinį su jungtukais *nes* arba *kadangi*.

1. Sesutė pradės lankyti mokyklą jau kitą rudenį. Vaikus dabar moko nuo šešerių metų. 2. Visą liepos mėnesį būsiu pas močiutę.

Prie jūros važiuosiu rugpjūčio pirmojoje pusėje. 3. Lėktuvai iš ryto neskrido. Oro uostą gaubė tirštas rūkas.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

42 Sugalvokite sakinių pagal šias schemas.

1., nes

.....

2., kad

.....

3. Kadangi,

.....

4. todėl, kad

.....

43 Įrašykite praleistas raides ir padėkite trūkstantus skyrybos ženklus.

1. Turb__t tie __žerai buvo žuv__ngi nes kartais susitikdavome žuv__ prikrautus v__žimus. 2. Raistą kirtome ties__i nebijodami įkl__mpti nes žemė dar buvo iš__lusi gerai laikė. 3. Visiems buvo linksma ir nen__bodu visiems sekėsi darbas nes žiog__lis muzi-

kantas linksmai šoko ir smuikavo. 4. Tėvas pas__ko pro rūmą nes tenai buvo ger__snis kelias į vieškelį kuriuo turėjo pasiekti karo ligoninę. 5. Baugu buvo gal__sti dalgį nes tokioje tyloj__ kiekvienas garsas atrodė trigubai stipr__snis. 6. Maumedžių buvo ne daug jų niekas neskriaudė nes jie buvo aukšt__sni už visus girios medžius. 7. Kadangi toje vietoj__mes atsid__rėme p__rmą kartą išlip__iš maš__nos atidž__apsidairėme.

44 Nurodykite sudėtinius prijungiamuosius sakinius su šalutiniais tikslo aplinkybės sakiniais (jų yra 4).

1. Duris Kantė paliko atdaras, kad garai laukan ištumuluotų.
2. Visi nutilo, nes Zenono balsas nuskambėjo griausmingai.
3. Šauliui rodės, kad visi žino jo naujieną. 4. Blažys tuojau pasiuntęs Pakšio sūnų, kad pakviestų ir daugiau vyrų. 5. Visuomet reikia kitus išklaudyti, kad žinotum, ką pačiam daryti. 6. Staiga visi prisiminėme, kad dar nepietavome. 7. Kad nepūtų apatinis šienas, daržinių grindys išklotos šakomis. 8. Namuose įsiviešpaudavo tylą, kurios nedrumsdavo nė svirplio smuikavimas.

45 Įrašykite šalutinius tikslo aplinkybės sakinius ir padėkite trūkstantus skyrybos ženklus.

1. Visi skubėjo į Sporto rūmus

.....

2. Mes užkopėme ant kalvos

.....

3. Klasės draugai mane drąsino

.....

4.

nuolat juos laistėme.

5.

reikia būti geros nuotaikos.

6. Jis kalba tik tam

.....

7. Svečiai aplankė gimines

.....

- 46** Raskite netaisyklingus šalutinius tikslo aplinkybės sakinius (jų yra 3) ir ištaisykite klaidas.

1. Nesipūsk per daug, kad neplyštum iš puikybės. 2. Andrius skubėjo, kad suspėti į krepšinio treniruotę. 3. Kad lengviau būtų atsiginti nuo priešininkų, senovės lietuviai statėsi pilis. 4. Ėjau atsargiai, koja už kojos, kad neišbaidyti žvėrelių. 5. Aš pasisukau šonu, kad nereikėtų žiūrėti į plieskiančią šviesą. 6. Kad pro lange-
lį pamatyti kieme žaidžiančius vaikus, Saulius turėjo pasistiebtį.

.....

.....

.....

.....

.....

- 47** Pabraukite šalutinius tikslo aplinkybės sakinius ir padėkite trūkstamus skyrybos ženklus.

1. Aš garsiau paleidžiu radiją kad negirdėčiau šito karkesio kuris man primena vakarykštę dieną. 2. Kad nepaklystų Striukis skaičiavo tiltus Bukis giraites o senis bebras didžiuosius upės vingius. 3. Mes įsikariame į kokio medžio viršūnę kad būtų geriau matyt ir laukiame.

4. Susiimkim už rankų
kad nebūtų baisu
kad Čiurlionio ranka mumyse
nepasiekus dangaus
nenudžiūtų.

Just. Marcinkevičius

48 Pabraukite sudėtinius prijungiamuosius sakinius su šalutiniais sąlygos aplinkybės sakiniais (jų yra 4).

1. Argi vaikai būtų padirbę varnėnui tokį dailų namelį, jeigu šis paukštis nebūtų mylimas ir naudingas? 2. Kai naktį į miškelį sugrįžo seniai kiškiai, mažieji ilgaausiai nebeturėjo kuo pasigirti. 3. Jei vilkas dantų neturėtų, niekas jo nebijotų. 4. Jeigu Jono tąkart būtų nebuve namie, įtarimas būtų kritęs ant jo. 5. Kai visi išsiskirstė, Povilas atsigulė seklyčioje. 6. Pjauti buvo smagu, nes avižos šįmet kaip auksas. 7. Kad būčiau norėjęs, būčiau tave pralenkęs. 8. Pamišk mane, sparnuotoji plaštakė, kol žydi saulėje margi žiedai.

49 Paryškintąsias dalyvines ir pusdalyvines aplinkybes pakeiskite šalutiniais sąlygos aplinkybės sakiniais.

1. **Norėdamas valgyti** pirma užsidirbk.
2. Nesigailėsi **anksi-
ti atsikėlęs**.
3. **Ledui suskilus** atsidursite šaltame vandenyje.
4. **Nesėjęs** nepjausi.
5. **Seneliui pagrasinus lazda** išdykėliai greit nurimtų.
6. **Vieną darbą pradėjęs**, kito neužimk.

Pavyzdys. Jei nori valgyti, pirma užsidirbk.

.....

.....

.....

.....

.....

50 Įrašykite šalutinius sąlygos aplinkybės sakinius.

1.,
būčiau grįžęs daug anksčiau.

2. Atvažiuosiu,
.....

3.,
galiu atnešti tą knygą.

4. Mums bus labai malonu,
.....

5.,
atvažiuok rytoj.

6. Kas tu esi,
.....

51 Įrašykite tinkamas suskliaustųjų žodžių formas.

1. Jei tu (nupirkti) bilieta, mes (eiti) į teatrą. 2. Jei jis (neatvažiuoti), tu (turėti) pas jį užsukti. 3. Jei aš šiandien (negražinti) knygos, (reikėti) mokėti baudą. 4. Jei mes (nesusitikti), aš tau (paskambinti). 5. Jei tu manęs (palaukti), aš tave (pavežti) namo. 6. Jei mes (išgerti) kavos ar arbatos, galbūt (sušilti). 7. Jei (žinoti), kada jos gimimo diena, (pasveikinti).

52 Pabraukite šalutinius nuolaidos aplinkybės sakinius ir padėkite trūkstamus skyrybos ženklus.

1. Rytais šalnojo nors dienos dar buvo šiltos. 2. Kad ir kas atsitiktų aš šeštadienį atvažiuosiu. 3. Niekas neskubėjo iš namų nors vietomis dar stūksojo nesuvežtos rugių ir kviečių rikės. 4. Nors saulelė spykstelėja kokią dieną bet nieko nedžiovina šlapi ir šlapi visi pašaliai.

5. Nebeužtvenksi upės bėgimo

Norint sau eitų ji pamažu;

Nebsulaikysi naujo kilimo

Nors jį pasveikint tau ir baisu.

Maironis

53 Iš dviejų vientisinių sakinių sudarykite sudėtinį prijungiamąjį su šalutiniu nuolaidos aplinkybės sakiniu.

1. Visi jau buvo susirinkę. Mes kažko dar laukėme. 2. Dienos dar trumpos. Visus darbus suspėjome atlikti. 3. Labai skubėjau rašyti. Atpasakojime nepadariau nė vienos klaidos. 4. Marytė didesnę distancijos dalį bėgo pirma. Ji finišavo penkta. 5. Naktis buvo tamsi. Danguje kibirkščiaiavo žvaigždės. 6. Visi vaiką guodė ir ramino. Virgiui nuo to nebuvo lengviau.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 54** Įrašykite praleistas raides ir padėkite trūkstamus skyrybos ženklus. Pabraukite šalutinius nuolaidos aplinkybės sakinius.

1. Nors sala nuo kranto buvo tolokai bet aš gerai girdėjau kaip šniokščia bangos ri__damosi per slenk__čius. 2. Teis__ngai sak__-davo mano sen__lis kad niekuomet nesėsk nesipraš__s į svetimas rog__s nors tau būtų ir labai patogu. 3. Ir Joniukas nors namie negera buvo ant krosnies tupėti išvaž__vo apsiašaroj__s dar labiau susitrauk__s nekaip pirma. 4. Ak tėv__lis visada buvo toks geras nors Martynas ir gana išd__kaudavo.

56 Nurodykite šalutinių sakinių rūšis.

1. Kas medžiui šaknys, tas tėvynė žmogui. 2. Šarūnė užveria gryčios duris, kad musių vidun neprijūtų. 3. Už tai, kad mergaitės mėgdavo mėnulio šviesoje vaikščioti paupiais, namiškiai praminė jas pelėdomis. 4. Šeimininkai, kažkaip ypatingai mylintys savo miestą, svečiams sudarė tokią programą, kad šiems net galvos ėmė suktis. 5. Jiems parūpo, iš kur tie nykštukai atsirado. 6. O aš pamąščiau, kad vis dėlto žmonės gyvenime daug laimės patiria.

57 Pabaikite rašyti sakinius. Nustatykite šalutinių sakinių rūšį.

1. Vilius parodė kelią, kad

.....

2. Vilius parodė kelią tada, kai

.....

3. Vilius parodė kelią ten, kur

.....

4. Vilius parodė kelią taip aiškiai, kad

.....

5. Kadangi Vilius parodė kelią,

.....

6. Nors Vilius parodė kelią,

.....

7. Jeigu Vilius parodytų kelią,

.....

8. Pamaniau, kad Vilius, kuris, kelią parodė.

58 Nurodykite sudėtinius prijungiamuosius sakinius su kelių laipsnių šaltiniais sakiniais.

1. Aš buvau ramus, nes žinojau, kad berniukas laimingai pareis namo. 2. Mes visi pajutome, kad ji neranda žodžio, kuriuo galėtų pasakyti, ką jaučia. 3. Kas nemeškerioja, tas nė iš tolo nepažįsta jausmo, kuris kunkuliuoja viduje, kai su meškerėmis ankstų rytą artiniesi prie upės. 4. Kai išaušo, visi pamatėme, kad netoli palapinių skruzdėlynas. 5. Nėr žinios, kodėl Joniui labiausiai patiko daina, kurią pirmą kartą sodžiuje išgirdo. 6. Bet tėvas sakė, kad tai juokinga, nes žemaičiai yra jie patys.

59 Nubraižykite pateiktųjų sudėtinių prijungiamųjų sakinių schemas.

1. Saulius tylėjo, nes jautė, kad Birutė teisi. 2. Buvo keletas medžių, kurių šakose paukščiai drąsiai kraudavosi lizdus, nes žinojo, kad ir vikriausi vaikai jų nepasieks. 3. Kada jis čia atsirado ir kas jį čionai atnešė, niekas nežinojo. 4. Aš sužinojau, kad prie Neries upės, kur mes dabar gyvename, kažkada buvusi didelė pilis. 5. Albinas Šaknys prikanda lūpą, kad neištartų kokio žodžio, dėl kurio vėliau reiktų gailėtis. 6. Buvo taip tylu, kad aš, rodos, girdėjau, kaip pliaukši mieguistos žuvys Žaliųjų ežerų vandeny.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 60** Raskite sudėtinius prijungiamuosius sakinius ir nubraižykite jų schemas.

Paliko Joniukas trobelėj su savo motute ir mažuoju broliuku vienas. Bet motutę jis ne taip mylėjo kaip tėvelį, – labiau jos bijojo. Girdėjo kalbant, kad ta motutė esanti jam netikra, kad jis turėjęs kitą motutę, kuri mirusi ir jį visai dar mažą palikusi. Ką tai reiškė, Joniukas gerai nesuprato, tik matė, kad mažąjį broliuką antroji motutė daug labiau mylėjo, o tuo tarpu jį labai dažnai ir skaudžiai baudė, visados barė. Ir Joniukui labai dabar buvo gaila savo tėvelio, bet kur jis yra ir kada pagriš, apie tai paklausti motutės bijojo.

J. Biliūnas

.....

.....

.....

.....

.....

- 61** Raštu atpasakokite ištrauką, vartodami netiesioginę kalbą.

– Vyručiai, bėkim! – sušuko zuikis ir pats pirmutinis pasileido, kiek tik kojos neša.

Bėga žvėrys, lekiuoja, o čia kur buvus, kur nebuvus priešais juos iš pagirio bitutė atskrenda.

– Ar giria dega, ar dangus griūva, – klausia bitutė, – kad jūs visi taip bėgat?

– Nei giria dega, nei dangus griūva, o baisus žvėris į lapės name-
lius įsilindo, – atsakė jie.

– Parodyk man tą žvėrį!

– Ką tu! Bene išvarysi tokia maža būdama! Jei jau mes, tokie žvė-
rys, jo neišvarėme, tai apie tave nė kalbėti nėra ko!

Lietuvių pasaka

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

62 Paaiškinkite tiesioginės kalbos skyrybą kabutėmis.

1. Jis perlaužia lanką, ilgesnįjį galą numeta ant pasvirkės, o trumpesnįjį vartalioja, žiūrinėja. „Kvailas tu, Kazy, – sako jis sau. – Bene tai ką padės”.

2. „Vytai, ei Vytai! – vos nešūktelėjau ir išgąstingai apsidairiau. – Padaryk dar kartą draugišką paslaugą”.

3. „Žmonės pas mus įsikuria, susisuka lizdus, tampa senbuviais, – galvoja Justė. – O ši net ūkiškai gyventi neketina!”

4. Vežimas kresteli į duobę, nusirita žemėn keli runkeliai. „Reikia paimti”, – pagalvoja Markauskienė, tačiau nesustoja...

5. Sėdėdamas užstalėje, matysiu mėnesienos užlietą kiemą, valandėlę pasiklausysiu, kaip kaukia pūga. Sesuo, žinoma, ims laidyti liežuvį. Šį kartą atsikirsiu kaip dera – ne jai su manimi šnekėtis. „Nekiški nosies”, – pasakysiu. – „Žinoma”, – tylomis pritaris tėvas. – „Būta jam kuo didžiuotis”, – truktels pečiais sesuo. – „Aš ir nesididžiuoju”. – „Maža dar esi”, – sudraus tėvas.

63 Raskite tiesioginę kalbą ir išskirkite ją kabutėmis.

Ar visi mokame pereiti gatvę? Deja... Daugelis moka eismo taisykles, bet galvoja: Kaip nors prašoksiu. Pagaliau automobilis – ne tramvajus, apvažiuos! Ir vairuotojai neakli... Yra ir tokių, kurie kaip akis išdegę lekia per gatvę. Paskui, aišku, atsiduria ligoninėje. O kiek žmonių žūva, kiek invalidais tampa!

Pavasaris... Už palatos lango žaidžia, bėgioja vaikai... O tu guli čia sugipsuotas ir galvoji: Kaip jiems gera! Kur aš tada skubėjau! Ar negalėjau palaukti, kol užsidegs žalia šviesa? Viena minutė šitiek kainavo... Koks skausmas tėveliams!

Iš spaudos

IV. SUDĖTINIO SAKINIO KARTOJIMAS

- 1 Padėkite, kur reikia, skyrybos ženklus. Skliausteliuose nurodykite sakinio rūšį (vientisinis ar sudėtinis). Gramatinius centrus pabraukite.

1. Ji sukteli galvą šalin ir staiga ją visą užlieja skaisti šviesa. (.....) 2. Per tą laiką Žvirblis buvo jau prijunkęs prie našlaitės ir net pamilęs ją labiau už savo vaikus. (.....) 3. Sodybą gaubė vasaros šilta naktis ir snaudė sutemoj didžiulis sodas. (.....) 4. Rytoj rytą saulei patekėjus jie nebeturės ko berti į žemę ir tuščias laukus po langu juoduos kaip priekaištas. (.....) 5. Girdžiu, kažin kas beldžia į mūsų duris. (.....) 6. Parvažiavo vaikinai iš aukso žemės tik po senio mirties. (.....) 7. Čia trošku ir žmogus jaučiasi svetimas pats sau. (.....) 8. Ar jūsų eiklūs suklypo žirgeliai ar juos kiškiai nugąsdino žalioje pievelėj ir į visas šalis išsklaidė? (.....) 9. Dailininkas patraukė pečiais ir nieko netaręs ėmėsi savo paletės. (.....) 10. Jis stumteli Juozuką ir po minutėlės jie jau raičiojasi kiemo dulkėse. (.....)

- 2 Padėkite, kur reikia, skyrybos ženklus. Skliausteliuose nurodykite sakinio rūšį (vientisinis ar sudėtinis).

1. Lįsk tu kol kas po girnomis o aš eisiu malūno durų užremti. (.....) 2. Pritilo įsitraukė į kailinius Kazimieras o arklys lyg šieno kvapą pajutęs leidosi ristele. (.....) 3. Prieš jį stovėjo aukštas bet jau į žemę sulinkęs panašus į elgetą se-

nis. (.....) 4. Petra jo žodžiai ne tik prislėgė ir pažemino bet dar susilpnino jo pasitikėjimą savimi ir įdiegė slaptą baimę prieš nežinomą ir tykančią jį praryti baisenybę. (.....) 5. Storas kelias savaites gaubęs šiuos laukus rūko sluoksnis tarsi kažkieno trūktelėtas staiga prasiskyrė ir properšose sužėravo dangus vaikus ir aukštas. (.....) 6. Buvo matyti žalias medžių guotas kyšantis iš jo bažnyčios bokštas o aukščiau ant plikų kalvų dunksojo baltų plytų namas. (.....) 7. Papuošk kelmą ir kelmas bus gražus. (.....) 8. Šaputis nelaukęs kvietimo atsėdo į patį vidurį sofos ir staiga ėmė kvatoti atmesdamas galvą ir net užsimerkdamas. (.....) 9. Kaip tikras savo ūkio šeimininkas Valančius pirmas kėlė ir paskutinis gulė o jam atsikėlus nuo didelio iki mažo visi turėjo krutėti. (.....)

3 Sudėtinius sakinius paverskite vientisiniais.

1. Živilė prispaudė tą keistą dėdės dovaną prie krūtinės, ir jai pasidarė šalta. 2. Maistas visai baigėsi, o medžioti nebuvo ko. 3. Daug darbų jau moka Birutė, ir ji tikra mamytės pagalbininkė. 4. Uoste ūkė laivai, o pušyne stukseno genys. 5. Nakties tyloje skamba žiogų muzika, nuo vėsos dvelksmo sušlampa gluosnio viršūnė. 6. Teresės žodžiai, tokie be galo atviri ir nuoširdūs, nuskamba tarsi kaltinimas, ir gryčiutėje įsiviešpatauja mirtina tyla.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

-
-
- 5 Kiekvienoje sakinių grupėje yra po du sudėtinius sakinius. Raskite juos ir padėkite, jei reikia, skyrybos ženklus.

I.

1. Sugirgžda vartai ir į kiemą įeina du vyrai. 2. Paskui jis atsigulė ir užmigo po išsikerojusia liepa. 3. Balsas nutolsta nudunksi sunkūs žingsniai. 4. Daržininkas sustoja ir atsiremia į tvorą.

II.

1. Sapnuoju sodą, skendintį žieduos, rasantas pripiltas rytmečio lankas. 2. Pradėjo temti o vežimai dar tebestovėjo kieme. 3. Saulė jau slėpėsi už medžių ir pilkas šešėlis užskleidė aikštelę. 4. Magdė nuėjo į virtuvėlę vandens ieškoti.

III.

1. Žmonėms patinka tavo muzika ir grok. 2. Verčiau įsilipk sau į medį ir grok. 3. Pasistiepia išplaukę kviečiai ir pamaldžiai nutyla pušynas. 4. Mama sustabdė ratelį ir klausiamai pažvelgė į mane.

- 6 Išrašykite prijungiamuosius sakinius. Šalutinius sakinius pabraukite ir nurodykite jų rūšį.

1. Žiūrime, kaip nuo kalniuko čiuožinėja mūsų vaikai. 2. Išlipę iš vandens, bebriukai tupi čia ant užpakalinių kojų, prunkštuoja, spaudo iš kailinėlių vandenį. 3. Baltaragiui teko net tramdyti savo berną, kad per daug spartus nebūtų. 4. Aš niekada nesistengsiu sužinoti, kas jis. 5. Tik įėję į mišką, tuojau pajutome didingą jo grožį. 6. Gyvenu Kuršių nerijoje, siauroje žemės juostoje tarp jūros

ir marių. 7. Toliau ten, kur miškas rėmėsi į ežerą, taip pat stovėjo mašina. 8. Atsimeni, ką šniokštė senas medis vaikystėje?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7 Padėkite trūkstamus skyrybos ženklus. Šalutinius sakinius pabraukite.

Aš pats stebiuosi kodėl iš vaikystės ilgais žiemos vakarais sekamos pasakos išliko mano atminty o kai kurie tikri atsiminimai kadaise mane jaudinę ir virkdę jau gerokai apiblėso. Kur slypi tas liaudies pasakų gyvybingumas? Kodėl jų klausosi arba skaito maži bei dideli?

Galbūt skaitytoją patraukia greitas pasakų veiksmas tarytum jų akmenėliai nugludinti charakteriai kalba ir labai dažnai paslėpta žodžiais sunkiai nusakoma gili prasmė? Pavyzdžiui mūsų garsiąją pasaką „Eglė žalčių karalienė“ aš iš naujo atradau net kelis kartus. Vaikystėje, atsimenu, man buvo įdomu tik tos pasakos fabula. <...> Matyt, po kurio laiko pastebėjau kad Eglės broliai Žilvino žudikai labai panašūs į kitų pasakų piktadarius. Juk jie vargšeliai norėjo išvaduoti savo seserį. Juk mes kaip tie broliai iš pradžių ne kentėm Žilvino. <...> Vėliau įgijęs gyvenimo patirties pamatai kad žmogus gali pavirsti žalčiu, pasak žemaičių, „surupūžėti“.

Teisybę pasaka sako kad meilė gali sutaurinti žmogų o dar teisingiau teigia kad neverta su dalgiais brautis į svetimą širdį.

Pagal K. Sają

- 8 Paryškintuosius šalutinius sakinius paverskite išplėstinėmis dalyvinėmis ar padalyvinėmis sakinio dalimis.

1. Upę, **kuri buvo paskendus** miglose, gaubė tyla. 2. Rokas, amatų mokyklos mokinys, pirmą kartą mato žmogų, **kuris skraidė** lėktuvais. 3. **Kai parginė karvę namo**, duktė viską papasakojo savo motinai. 4. **Kai visi išėjo į gatvę**, tėvas atsisuko, pažiūrėjo į namus, pastovėjo kiek ir tvirtu žingsniu patraukė pakalnėn. 5. Vakare, **kai rūkas nusileidžia ant pievų**, nueinu į Švendrę ir nusimaudau.

Pavyzdys. Paskendusią miglose upę gaubė tyla.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 9 Paryškintąsias sakinio dalis paverskite šalutiniais sakiniais.

1. Nurudusios, negyvos šakos persipynė į nepralendamą raizginį, **stipriai surišusį plonus eglaičių kamienus tarpusavy**. 2. **Suvertę kalkes atgal**, Petras grįžo su tuščiais kibirais. 3. Geležinė sąvarža, **jungianti abu diržo galus per sudūrimą**, vėl bėgo nuo rato prie rato, monotoniškai stuksėjo. 4. **Prasidėjus medžioklės**

sezonui, apylinkės miškuose aidėdavo šūviai. 5. Raudonu ratu sniego senis vadino saulę, **buvusią tuo metu arti laidos**.

Pavyzdys. Nurudusios, negyvos šakos persipynė į nepralendamą raizginį, kuris stipriai surišo plonus eglaičių kamienus tarpusavy.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10 Įrašykite šalutinius sakinius ir padėkite, kur reikia, skyrybos ženklus.

1. Kadangi talkininkai dar labiau skubėjo. 2. Mokykla kurioje yra pastatyta prieš šešerius metus. 3. Ten kur prasideda ganyklos. 4. Mes nežinome kaip 5. Jeigu Vytautas dalyvaus išvykoje. 6. Buvo neaišku kodėl

11 Pabraukite šalutinius sakinius ir nurodykite jų rūšį. Padėkite, kur reikia, skyrybos ženklus.

1. Kai Šaknys pabudo draugo jau nebebuvo. 2. Labai norėjau su-
rkti kad mama pakeltų galvą ir pasižiūrėtų. 3. Visi šilėniečiai gy-
vai atsimena tas dienas kai atėjo laikas Keduliui Stašiui ir Braziui
keltis į naują vietą. 4. Aš pakviečiau tave ne tam kad mes apie
sapnus kalbėtum. 5. Ne mažesnę įtarimą kėlė ir peludė į kurią du-
relės buvo užkaltos lentom. 6. Prie miško kur slėpėsi sukilėliai
glaudėsi alksnių bei karklų krūmokšniais ir jaunais berželiais ap-
augęs plotas. 7. Grėtė neturi su kuo pasidalyti savo mintimis ir
džiaugsmu jei jo kartais būna. 8. Aš matau ką jis daro bet nežinau
ką galvoja. 9. Noriu viską užmiršt ir kartu neatsimenu ką užmiršti
norėjau. 10. Mes kalbam apie pasakų pasaulio paukštį kurio spar-
nus nukarpė kietos laiko žirklys.

- 12** Pažymėkite sudėtinių sakinių dėmenų sintaksinio ryšio tipą (sujungia-
masis, prijungiamasis ar bejungtukis). Pabraukite jungtukinių sakinių
dėmenis siejančius jungtukus ir kitus jungiamuosius žodžius.

1. Kuršaitis pasisuko šonu, kad nereikėtų Juraičiui

į akis žiūrėti.

prijung.

2. Vaikai nenorėjo čia apsigyventi: juos gąsdino

žmonių daugybė.

3. Atsidarė durys, ir angoje pasirodė Vilius su Grėte.

4. Martynas nori Viliui piktai atsikirsti, bet, pamačius

vaiką, nuslenka nuo kaktos debesys.

5. Kad Vilius moka pūstis, ji žino jau iš seniau.

6. Ateinu prie durų – durys užrakintos.

7. Taku, kuriuo atvažiuome, kažkas ateina.

8. Sprogsta medžiai, žvilga bokštai, mirga šlapias

grindinys.

9. Jeigu nežinai, tai aš tau papasakosiu.
10. Tave vieną teturiu, o tu visiškai į mane nežiūri.
11. Kol parvažiuosime, bus visai vėlu.
12. Ant suoloelio, kur sėdėjo Šalteikis, nebebuvo vietos
Martynui.

13 Iš kiekvienos vientisinių sakinių poros sudarykite po 3 sudėtinius sakinius: a) sujungiamąjį, b) prijungiamąjį ir c) bejungtukį sakinį.

1. Koridoriuje tylu. Net ausyse spengia.
- a) Koridoriuje tylu, todėl net ausyse spengia.
- b) Koridoriuje taip tylu, kad net ausyse spengia.
- c) Koridoriuje tylu – net ausyse spengia.
2. Visą parką išvaikščiojau. Audronės niekur nemačiau.
- a)
- b)
- c)
3. Praėjo perkūnija. Pasidarė lengviau kvėpuoti.
- a)
- b)
- c)
4. Vanduo ėmė veržtis į laivą. Tarp keleivių kilo sąmyšis.
- a)
- b)

c)

5. Įėjęs į laiptinę, pasibeldžiau į duris. Niekas neatsiliepė.

a)

b)

c)

14 Pabraukite šalutinius sakinius ir pažymėkite jų rūšį.

1. Toliauėjau pėsčias, nes keliu jau ničniekas nebevažiavo. *priežasties apl.*
2. Karalienė tyliai prisipažįsta, kad paveikslas jai patinka.
3. Kai brolis nusipirks automobilį, jis mane nuveš prie jūros.
4. Žmonėms taip ir nepaaiškėjo, koks iš tiesų tas dailidė buvo.
5. Jeigu nori netekt draugų – paskolink pinigų.
6. Vargai, kurie jus slegia, slegia šimtus.
7. Tikėjausi pamatyti nuostabių dalykų ten, kur susirenka garsūs naktibaldos.
8. Nors buvau nežmoniškai pavargęs, miegas neėmė.
9. Šviesa buvo tokia stipri, jog žiūrėjome prisimerkę.
10. Kad velnias neįlįstų į rojų, Dievas jį aptvėrė aukšta tvora.

11. Perkūnija taip smarkiai sugriaudė, kad net langų stiklai sudrebėjo.

12. Bilietų parduota tiek, kiek salėje yra sėdimų vietų.

15 Sudėtinius sujungiamuosius ir bejungtukius sakinius paverskite sudėtiniais prijungiamaisiais sakiniais. Šalutinius sakinius pabraukite ir pažymėkite jų rūšį.

1. Lietaus laikotarpis praėjo, bet žiema nesiskubino.

.....

2. Karšto oro vilnys glostė rugius, ir tie vis balo ir balo.

.....

3. O auštant pamatė Juza: varo žmonės gyvulius iš namų.

.....

4. Tu parvažiavai – nieko man daugiau nereikia.

.....

5. Nepastokite kits kitam kelio, ir nebus ko pyktis.

.....

6. Sustačiau šachmatus, ir pradėjom žaisti.

.....

7. Žemės buvo nedaug, todėl tėvas ir vertėsi kuo tik įmanydamas.

.....

8. Grupė išvyksta namo, bet aš dar pabūsiu Lietuvoje kokią savaitę.

.....

9. Koridorius buvo visai tuščias, ir aš tegirdėjau savo žingsnius.

.....

10. Traukinys sustojo, ir linksmų kareivių būrys išpurtejo iš va-
gono.

.....

11. Verk, verk, gražioji, – ašara širdį ramina.

.....

12. Prabilsis – būsi kaltas.

.....

16 Parašykite sakinių pagal pateiktas schemas.

1. Kai ~~~~~, ——— .

2. ———, nes ~~~~~.

3. ———, kuriame ~~~~~, ——— .

4. ———, kur ~~~~~, ——— .

5. Kadangi ~~~~~, ——— .

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

17 Padėkite, kur reikia, skyrybos ženklus.

Ką tai reiškia „gyvenimo prasmė“? Jos nėra atskirai nuo manęs ir nuo visuomenės kurioje gyvenu. Vadinasi tiktai išreikšdamas save vienu ar kitu darbu priimtinu naudingu reikalingu visuomenei aš deklaruojų savą individualų gyvenimo prasmės suvokimą. Tik deklaruojų tik manau tik esu įsitikinęs kad pavyzdžiui statyti namus yra mano pašaukimas mano gyvenimo prasmė. Tarkim kad šis darbas man teikia didžiausią pasitenkinimą. Žinau kad jis reikalingas žmonėms kad mane traukia prie jo. Būna dienų kai aš jį keikiu bet vis viena einu ir lipu ant pastolių. Ir štai namas baigtas užplūsta jį naujakuriai mintyse aš regiu juos tokius įvairius o išgyvenančius bendrą džiaugsmą (ar nusivylimą kad ne viskas padaryta taip kaip reikia). Man gera aš jaučiu kad šito gerumo man neatlygins nei progresyvinės priemokos nei premijos. Ir kai jį mane kreipiasi skaitytojai su klausimu apie gyvenimo prasmę aš atsakau statyti namus yra mano gyvenimo prasmė.

Bet šito dar maža. Aš netelpu visas šioje formulėje. Yra mano šeima mano darbo draugai mano miestas mano kraštas kuriame aš gyvenu gamta kurios dalis aš esu yra žmogiškumo padorumo moralės laisvės ir pareigos tradicijos ir principai kuriems aš negaliu būti abejingas. Gyvenimo prasmė jo pilnatvėje. Arba kitaip gyvenimo prasmė yra ten kur reiškiasi žmogiškumas.

Just. Marcinkevičius

18 Įrašykite praleistas raides ir padėkite, kur reikia, skyrybos ženklus.

Eidamas pakrante netoli jūroje pastebėjau kel__tą ruonių. Kadangi man__nuo jų sk__rė didokos uolos tai jie man__s nepamatė. Paėm__s žiūroną įsitikinau kad jie miega. Atrodo nuostabu kad ruonis gali miegoti vandenyje bet iš tikr__jų taip yra. Šis žvėris

yra taip prisitaik__s kad gali išbūti ilg__snį laiką vandenyje ir neprigerti. Be kita ko jo šnervės gali u__ičiaupti ir neįsileisti vandens. Ruonis miega šitokiu būdu išplauk__s į vandens paviršių jis kiek galėdamas įsitraukia į plaučius oro u__ičiaupia šnerves ir pamažėle nugrim__ta iki dugno. Ten jis ir miega bet jo plaučių oro išteklius nepakanka ilgam laikui ir netrukus pristig__s jo ruonis pabunda vėl išk__la į vandens paviršių išleidžia sunaudotą savo plaučių orą ir pasiima naujo. Mieg__s ruonis išbūva pasinēr__s nevienodai bet vidutiniškai dugne jis užtrunka apie 6 minutes kitaip sakant kas 6 minutės jis turi pab__sti. Tačiau jis pab__nda ne visai pusiau sąmoningai lėtais judesiais kyla į paviršių panašiai kaip miegantys žmogus apsi-verčia ant kito šono arba pasitaiso pagalvę.

T. Ivanauskas

- 19** Įrašykite praleistas raides ir padėkite, kur reikia, skyrybos ženklus.

Tą rud__n__ Kristupo sūn__s Juzukas pradėjo lankyti mok__klą. Sėdi jis paskutin__m__suol__prie lango u__siglaudęs už mok__-nių nugar___. Kad jį pamatyt__mok__tojui reikia paėjėti į šal__ar pasistie__ti. Tai smulkutis vaikas r__mtomis išraišk__ngomis akimis kur__se šmė__čioja ka__koks graud__s atskirumas. Pašauktas kr__pteli ir sten__damasis sutelkti paniškai i__bėgiojusias mint__s__temptai žiūri į šon___. Veng__sv__timo žvil__snio. Taupūs žodž__i kuriuos jis pasako tarsi kokio __lgo tylaus d__logo nuotrupos. Turi __protį pasiremti kumšteli__skruost___. Tačiau u__duotis steng__si atlikti kuo r__pestingiau.

Dabar jis rašo br__kšn__lius ir kilput__s. Nepaklūsta jos vaik___. Susigūž__sios susiraičiusios. Bet darbuoj__si jis atkakl__i. Iš to

kaip laiko pl__ksnakotį kaip spaudž__lūpas mat__ti kad susido-
ros. Pasikreip__s pasigėri tuo ką parašė ir vėl ki__ba į darbą.

B. Radzevičius

20 Iš atskirų sakinių sudarykite vieną sakinį.

1. Kai atėjo laikas leisti į mokslus jūsų dėdė Joną, mano tėvai
įkurdino jį rudenį Anykščiuose.

2. Mano tėvai, jūsų seneliai, įkurdino jį rudenį Anykščiuose.

3. Mano tėvai įkurdino jį rudenį Anykščiuose pas tetą Miškinienę.

4. Mano tėvai įkurdino jį rudenį Anykščiuose: Joniukas buvo sil-
pnas vaikas.

5. Joniukas buvo silpnas vaikas, o iš Niūronių į Anykščius toloka.

Pagal A. Biliūną

.....

.....

.....

.....

21 Nuspręskite, kuris skyrybos ženklas – kablelis ar kabliataškis – labiau
tinka žvaigždute pažymėtose vietose. Reikiamą ženklą padėkite.

1. Šlamėjo medžių lapai * kažkur tankmėj sušvilpavo straz-
dai. 2. Vėjas blaškė į šalis dūmus * atokiau pamačiau moterį iš
autobuso, laikančią ant rankų klykiantį vaikutį. 3. Šilta rugsė-
jo pradžios naktis * aplinkui tebekvepia vasara. 4. Storai bir-
bia pirmosios kamanės, ieškodamos iš po pernykščių lapų
prasikalančių miško gėlių * maži driežiukai, suradę pačią šil-

čiausią vietelę, guli įsaulyje, vos vos judindami žalius pagurklėlius. 5. Saulė degino * padangėje jokio debesėlio. 6. Kažkur kaime sugirgždėjo šulinio svirtis * kažkas patempė armoniką * oru nuvilnijo daina. 7. Šilto vėjo sparčiai ėdamas sniegas virto vandeniui * sniego vanduo čia pat vietoje virto klanais * klanai prapliupo nuotakomis viena ištisa srove.

- 22** Nuspręskite, kurio skyrybos ženkle – kablelio ar brūkšnio – reikia žvaigždute pažymėtose vietose. Reikiamą ženklą padėkite.

1. Pabeldžia smarkiau * mirtina tyla. 2. Staiga žiūriu * Juočbalynėn keliuku eina žmogus. 3. Greit pasaka sekama * negreit darbas dirbamas. 4. Salsvu žalumu kvepėjo beržai * iš pilkos dirvos kalėsi vasarojus. 5. Nutilo perkūnija * nustojo vėtra * liovėsi ir lietus. 6. Nukrito pirmieji stambūs lašai. Moterys metė grėblius * vyrai šakes * visi lėkė namo.

7. Važiavo užkalti ešelonai *
aš buvau pasislėpus pasakoj.
Dundėjo tankai per grindinį *
aš pavydėjau paukščiams.

J. Degutytė

- 23** Išskirkite tiesioginę kalbą ir padėkite kitus skyrybos ženklus.

Prieinu prie pirmos trobos ir žiūriu kas per dyvai! Visi kas gyvas jauni seni ir maži laksto kaip be galvų vieni į trobą kiti iš trobos.

Kas gi čia dabar daros?

Bet jie manęs nepaiso ir toliau laksto. Vyrai su maišais moterys su rėčiais vaikai su rieškučiomis kažką gauda ore ir neša į trobą.

Ar jums galvoj negerai paklausiau.

Nagi matai atsakė vyrai rimtai pasistatėme naują trobą o švie-
sios nėra. Tai stvarstome ryto saulę ir nešame.

O ar daug jau prinešėte?

Tai nedaug atsakė moterys susirūpinusios.

Tai neškite daugiau nusijuokęs tariau ir norėjau keliauti toliau.

Bet pagailo man jų vargo ir beprasmiško darbo tai pasakiau:

O ar negalite lango išsikirsti kad būtų šviesiau?

Gerai tu sakai susiprato vyrai apsidžiaugė moterys ir vaikai.

O mes pasistatę naują trobą užmiršome langus iškirsti.

K. Boruta

- 24** Išskirkite tiesioginę kalbą ir padėkite kitus trūkstantus skyrybos ženklus.

Direktorius pasitiko mus savo kabinete ir, rūškanu žvilgsniu nuo
kojų iki galvos peržvelgęs, paklausė

Ką pasakysit

Vincas padavė prašymą ir pasakė

Mes viso kurso vardu

O ko

Dėl Bernardo Paulionio

Direktorius išėmė iš voko prašymą nusišluostė akinius ir ėmė
gražia Vinco rašysena parašytą raštą. Perskaitęs kelis sykius
smarkiai išpūtė pro nosį orą. Jis visada taip darydavo kai reikė-
davo ką greitai spręsti.

Ar žinote kuo tai kvepia staiga paklausė

Mes tik prašome pone direktoriau...

J. Jankus

- 25 Įrašykite praleistas raides, išskirkite citatas ir padėkite kitus skyrybos ženklus.

Žodis kaip ir kalba yra ne vien soc__linis bet ir kultūros reiškiny
poeto Justino Marcinkevičiaus žodž__is tar__nt iš motinų lūpų
išdyg__s ir mumyse pasisėj__s. Tarp svarb__usių žmogų ugdan-
čių dalykų greta tėviškės peizažo poetas iškelia gimt__j__ žodį
Tai gražiai skambėjo žodžiai:

laukas, pieva, kelias, upė.

Tai gražiai iš jų išaugo

vienas žodis: Lietuva.

Šitie daina virstantys posmai netr__kus įg__jo naują pav__dalą
dramoje „Mažvydas” – monumente pirm__jam spausdinto žo-
džio k__rėjui išleidus__m lietuvišką žodį į did__j__ tautų isto-
rijos vieškelį ir suteikus__m jam naujų jėgų. Filologijos mokslų
daktaras J. Lankutis rašė Žodį tauta nusikala kaip ir valdžios
kardą kuriuo gina savo laisvę sk__nasi kelią į šviesą ir laimę.

Pagal A. Balašaitį

- 26 Padėkite skyrybos ženklus ir pažymėkite šalutinių sakinių laipsnius.

1. Nelengva tai buvo kelionė nes reikėjo plaukti ne tik upėmis bet ir jūromis bei vandenynu.
2. Jeigu pats sau nerūpi vadinasi tavęs nebėra.
3. Viską turi pamatyti pats išmėginti kad suprastumei kas yra tiesa.
4. Tu Raini įsikąsk savo uodegos galą jei neiškenti nežiopčiojęs.
5. Atrodė Bružienė tam ir gyveno kad visų pamotė būtų.

6. Gitana atsikelia uždaro langą pravertą iš vakaro nes rytas žvarbus o ji visa dreba.
7. Džiaugiuosi kad gimiau su tokia širdimi kuri pati nežino ko nori.
8. Jei tiki kad debesys tai rūkas dar nedaug tu žemėj gyvenai.
9. Jaunasis briedi nedundenk taip garsiai kanopa į žemę kad nepažadintum tų kurie žvejų kaimelyje miega užpustyti po šia kopa.

SANTRUMPOS

- A. P. – Algirdas Pocius
A. R. – Antanas Ramonas
A. Vč. – Antanas Vaičiulaitis
B. Rdz. – Bronius Radzevičius
H. N. – Henrikas Nagys
J. A. – Jonas Avyžius
J. B. – Jonas Biliūnas
J. Mk. – Jonas Mikelinskas
Just. M. – Justinas Marcinkevičius
K. S. – Kazys Saja
P. C. – Petras Cvirka
P. V. – Pranas Vaičaitis
R. B. – Rimantas Budrys
R. K. – Raimondas Kašauskas
R. L. – Romualdas Lankauskas
T. I. – Tadas Ivanauskas
tts. – tautosaka
V. D. – Vladas Dautartas
V. K. – Vincas Krėvė

TURINYS

I. Vientisinio sakinio kartojimas	4
II. Sudėtinis sakiny. Sudėtiniai sujungiamieji sakiniai	10
III. Sudėtiniai prijungiamieji sakiniai	25
IV. Sudėtinio sakinio kartojimas	59
Santrumpos	78

UŽRAŠAMS

Dotted lines for writing.